

Premonstráti po 900 letech

Církevní řády mají v našem prostoru tradici přes tisíc let. Vícekrát byla přerušena, ale stále žije. Chcete-li se dozvědět o premonstrátech i jejich působení u nás, nabízí se **výstava ve Strahovském klášteře** v Praze.

ZBYNĚK PETRÁČEK

Devět se let je ve zdejších poměrech zajímavý úsek pro vnímání historie. Člověk se už nemusí spoléhat jen na legendy, jako je tomu v případě úsvitu českého státu. Tedy u osobností typu svaté Ludmily, svatého Václava a podobných.

Na počátku 12. století nastupuje vrcholný středověk, doba, kdy i u nás vznikají první města, hrady či kláštery mimo Prahu a okolí. Doba, kdy kláštery kultivují duchovní život, vytvářejí centra vzděla-

Kdo si uvědomí, že k premonstrátům patřil vynálezce Prokop Diviš či rektor Karlovy Univerzity Josef Jandera, tomu dojde praktická stránka řádů

”

nosti a zabývají se výhonky budoucí vědy. Prostě dobou, o níž neinformují jen legendy, ale i zachované stavby, různé spisy či archíválie.

Z literatury je známo líčení středověké klášterní spirituality díky Ecovu románů *Iméno rúže* (a též díky stejnojmennému Annaudovu filmu). To je doba mládí budoucího krále a císaře Karla IV., počátek 14. století. Ovšem zárodky toho duchovního světa u nás musíme hledat o dvě stě let dříve. V době, kdy do českých zemí přišel nový řád premonstrátů a zakládal tu své první kláštery.

Ke Strahovu, prvnímu z nich (1143), přibýly další. A byt si většinou neudrže-

Expozice v románských sálech představuje ranou historii řádu Premonstrátů

Premonstrátské kláštery do roku 1300 a jejich stav v roce 1806

Předpokládaná románská podoba Strahovského kláštera ...

Ostatky zakladatele řádu svatého Norberta jsou umístěny v prosklené rakvi na procesních nosítkách - do Strahovského kláštera, založeného v roce 1143, byly přeneseny v roce 1627

... a model jeho současného stavu

ly původní románskou tvář, lokality jako Milevsko, Želiv, Teplá či Nová Říše patří k těm, o jejichž významu má povědomí většina. I ti, kteří o řeholních společenstvích moc neví. Na své si mohou přijít na výstavě **900 let řádu premonstrátů** přímo na „místě činu“, tedy ve Strahovském klášteře v Praze.

Stále živá společenství

Těch 900 let je pro církevní řády zásadních i z jiného důvodu. Vynikne ve srovnání s hrady. Letos je to 900 let, co kronikář Kosmas zmínil Přimdu, nejstarší kamenný hrad u nás mimo Prahu. Je to ale připomínka zašlé minulosti, ruiny. Kdež-

to řády si tato výročí připomínají jako stále živá společenství. Platí to i pro premonstráty a výstavu na Strahově.

Expozice to bere po pořadě. Od svatého Norberta (jeho ostatky leží od roku 1627 na Strahově), jenž řád roku 1120 založil, přes uvedení řádu do českých zemí, francouzskou revoluci i éru císaře Josefa II. (v Evropě fungovalo jen sedm premonstrátských klášterů, z toho čtyři u nás) až po perzekuce nacismu (pět kanovníků zemřelo v lágrech) a komunismu (ve vězení zemřel strahovský opat Jarolímek).

Ale to je jen chronologická kostra, opora tématu duchovní život. S ním výstava seznamuje způsobem, jenž je po-

chopitelný i laikům. Na reprodukcích, exponátech či infotabulích se zájemce dovídá, jací lidé a proč vstupovali do řádu, v jakých podmínkách pro běžný i duchovní život a vzdělávání v řádu fungovali.

Řehole je prostě pravidlo

Život v řeholním společenství je dosti přísně regulován. Ostatně české slovo řehole vzniklo z latinského regula – pravidlo. Pravidlům podléhá i architektura klášterů. Každý má kromě kostela rajský dvůr se studnou, opatství, dormitář (společná ložnice), refektář (jídlna), knihovnu i oddíly hospodářství. Kdo tedy pozná

jeden klášter, snadno se pak orientuje v jiných. Tedy s tím, že společná velká ložnice je už dávno minulostí.

Leckomu to může znít příliš tvrdě. Ale kdo si uvědomí, že k premonstrátům patřil vynálezce Prokop Diviš či rektor Karlovy Univerzity Josef Jandera, tomu dojde praktická stránka řádů. Jinou otázkou už je, nakolik ten obraz vzdělaných a praktických společenství kultivují řády v období posledních třiceti let, tedy v době mnohými vnímané jako éra hlavně restituční.

900 let řádu. Strahovský klášter, Praha. Do 31. 3. 2022.

Mezi démony

Nejděsivější démony nacházíme především sami v sobě. To je stará pravda, která se časem především u literátů transformovala v často omílané a až zbytečně moc používané klíče. Nevývarovala se ho ani Iva Hadj Moussa, která po svém raketovém startu v loňském roce přichází již se třetí knihou. Jakkoli ale tvrzení o demonech ve vlastní duši klíče představuje, její nový román *Démon ze sídliště* s nimi úspěšně zápolí. Vypráví o šestnáctiletém Simonovi z tábořského předměstí, zoufale znuřeném světem kolem sebe a snažícím se všemi prostředky uniknout pokryteckému okolí. S kamarády Drakem, Armanem a Ludacrisem hraje v blackmetalové kapele, jednoho dne však mezi ně vstoupí tajemný muž, který si říká Sorat (také v tom cítíte ozvěnu televizní minisérie *Ďáblova lest* Jiřího Stracha a Arnošta Vašíčka?). Spolu se Soratem se kluci pokusí vyvolat ducha dávno zemřelé dívky a od té chvíle se začínají dít zvláštní věci... Ano, i tato synopse zní dost klíčovitě, ale našťástí mezi autorčinou předností patří ironie, nadsázka a humor, které zajistí, že tohle čtení nuda nebude. **David Lancz**

Iva Hadj Moussa: *Démon ze sídliště*. Vydalo nakladatelství Host, Brno 2021. 272 stran.

Pakul zůstává Pakulem

Praha má svou románskou, gotickou, renesanční, barokní, secesní i moderní vrstvu, ale nemá ryzi komunistickou čtvrt, jakými disponuje Moskva, Berlín či Varšava. Má jen sokl po Stalinově pomníku, hotel International - a Pakul. Pro fajnsmekry „echt komunismu“ nic moc, vždyť je to neofunkcionalistická moderna. Ale je na krásném místě a svědkem historie: od 16. a 17. sjezdu KSČ (1981, 1986) až po zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky (2000) a summit NATO (2002). Což je důvod pro pozornost. A 40 let od otevření je důvodem i pro výstavu „na místě činu“. Svě naznačí už její název a podtitul: *Od Pakulu ke Kongresáku / Výstava o minulosti i budoucnosti vyšehradské dominanty*. Pro mladší v překladu. Od Paláce kultury vystaveného pro akce typu sjezdů KSČ (otevřen byl pro 16. sjezd a šéf stavby dostal za dodržení termínu Řád práce), po Kongresové centrum z posledního čtvrtstoletí. Faktem je, že ptáte-li se Pražana, snadněji se chytne na Pakul než na to druhé, vždyť kongresových center je tolik. Takže směle vyrazte na výstavu do Pakulu, vstup je zdarma. **Zbyněk Petráček**

Od Pakulu ke Kongresáku. Kongresové centrum Praha. Do 12. 9.

Smrt je dřina

Román, jenž je reportáží svého druhu i zasvěceným vhladem do života lidí, kteří by chtěli žít „obyčejný“ život, ale nemožou, protože permanentní boje v ulicích nemají natolik pochopitelnou logiku, aby se jim dalo vyhnout, psal autor s vědomím, že je nejvyšší čas podat svědectví. Dřív, než bude pozdě. Hrdinové, tři sourozenci, kteří nastoupí strastiplnou cestu autem se zemřelým otcem obloženým bloky ledu, aby splnili jeho poslední přání a pochovali jej do rodinného hrobu na druhém konci země, mají všechny důvody vyhnout se této povinnosti. Syrská realita válečného konfliktu chrílí mrtvé, kteří se rychle stanou bezejmennými těly, jichž je třeba se zbavit. Bratři a sestra však útrapy putování a překážky, které jim kladli úředníci i ozbrojenci, zvládli. Jestli však dál mohou žít normální život, je otázka. Spisovatel Chálid Chálifa, považovaný za nejvýznamnějšího kronikáře stále probíhající občanské války v Sýrii, nenabízí svým postavám ani čtenářům plané naděje. Jeho vyprávění je strhující a svědectví tvrdé. **Marta Švagrová**

Chálid Chálifa: *Smrt je dřina*, překlad a doslov Jitka Jeníková, vydal Filip Tomáš - Akropolis, 188 stran

Devadesátky na Klenové

Galerie Klatovy/ Klenová představuje systematicky díla ze svých sbírek. Nyní přišlo na řadu umění devadesátých let. V podmanivých prostorách zámku Klenová jsou k vidění nejen díla významných umělců, ale i méně známých, avšak pro vývoj výtvarného umění přínosných autorů. Kurátoři výstavy Jiří Machalický a Michal Lazorčík dali prostor celé plejádě českých i slovenských autorů bez ohledu na jejich výtvarný názor i užití výrazových prostředků. Původně měla expozice dvě části, v Sýpce byly do konce května vystaveny zejména obrazy, sochy, videa. Na zámku jsou prezentovány především práce na papíře. Ze starších umělců je zde dílem Modlitba za opuštěnou vesnici a Stůl odnikud zastoupena např. Adriana Šimotová. Z těch, kdo opustili Československo a tvořili léta v zahraničí, jmenuje třeba Františka Kyncla nebo Romana Kameše. Námětově výraznými díly zaujme např. Hana Purkrábková, Dana Raunerová, Karel Pauzer. Silné zastoupení má generace nastupující právě v 90. letech, jejich výtět zahajuje Rudolf Sikora svým *Pozemšťanem*. **Blanka Frajerová**

Všemi směry / devadesátá léta ze sbírek GKK, do 22. 8.

Lola, Damiel, Lenin

Vidět znovu na velkém plátně Lolu, jak běží o život, anděla Damiela přemítajícího nad Berlínem nebo mladíka Alexe, který své matce zatajuje, že se východní Německo už rozloučilo s Leninem: nejen to umožňuje přehlídka Das Sommerkino. Vedle osvědčených titulů nabízí i novější filmovou produkci z Německa, Rakouska a Švýcarska. Mezi patnáctkou filmů je například sonda do problematiky pěstounské péče Oskar a Lili nebo komedie *Procitnutí* Mottiho Wolkenbrucha o lásce spořádaného synka z ortodoxní rodiny k nežidovské spolužačce. „Aktuální zpráva o současném německojazyčném filmu dále nabídne *Léto v Kreuzbergu*, příběh čtrnáctileté puberťačky, která během prázdninového poflakování se Berlínem poznává první lásku, nebo komedie černá jako noc a ostrá jako žiletka na téma milostného trojúhelníku *Klikaři* či nekompromisní pohled na muzikantský svět ve filmu *Zkouška*.“ Slibují pořadatelé. Přehlídku stejně jako podzimní Das Filmfest spolupřádají Goethe-Institut, Rakouské kulturní fórum a Švýcarské velvyslanectví v Praze. **Marcel Kabát**

Das Sommerkino, do 7. 9. v letních kinech v Praze, Brně a Hradci Králové